

Trekvlinders in 1978

door

B. J. LEMPKE

Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam

(Negenendertigste jaarverslag)

ABSTRACT. — Migrating Lepidoptera in 1978. Report of the migrants observed in the Netherlands in 1978. An abridged version in English is added at the end of the paper.

Ook de winter van 1977-1978 behoorde weer tot de zachte, de achtste van de reeks. Januari was over het algemeen niet koud, slechts enkele over de maand verspreide dagen vroom het. Februari was vooral in de tweede helft veel kouder, van 8-11.II kwam de thermometer op veel plaatsen niet boven het vriespunt en vroom het plaatselijk zelfs 15°. Maar vanaf de 23ste steeg de temperatuur snel en de 24ste werd het zelfs 10° en meer. Op luwe plaatsen stonden de gele crocussen plotseling wijd open en begin maart bloeiden ze volop. Op 1.III wees de thermometer dan ook 15° C aan. Overigens was de maartmaand zoals meestal grillig, soms mooi, vaak somber, soms guur en buig, maar niet echt koud. Aan het eind van de eerste decade stonden alle kleuren crocussen dan ook volop te bloeien. April was vooral in het begin koud, in de tweede decade vaak met nachtvorst. De derde decade was echter veel beter, veel dagen met mooi weer. Dit gold ook voor de eerste decade van mei, op de vijfde steeg de thermometer zelfs tot omstreeks 23°. Daarna volgde weer een grillig weertype (zeer middelmatige pinksterdagen op 14 en 15.V), dagen met mooi weer afgewisseld door minder fraaie. Juni begon heel goed (op 2.VI met te Eelde 31°, de warmste plaats van Europa!), maar het eind van de eerste en de hele derde decade waren veel minder, met buien en temperaturen die niet boven de 15° uitkwamen. Hetzelfde gold voor de eerste juli-decade. De tweede begon iets beter, maar dat duurde slechts kort. Pas het eind van de maand steeg de temperatuur tot boven 30°. Onweersbuien maakten echter snel een einde aan het fraaie weer. Bijna de hele augustusmaand was te koud, vooral de laatste week, toen de temperatuur niet hoger kwam dan 16°. In september steeg de thermometer maar een enkele dag tot 20°, maar van 7-14 oktober werden we verrast op fraai weer (op 11.X. 24°!). Over het algemeen bleef het rustig herfstweer, dat ook in november voortduurde. Tegen het eind van de maand sloeg het weer echter om en volgden er dagen met natte sneeuw en middagtemperaturen die nauwelijks of in het geheel niet boven het vriespunt kwamen. December was heel grillig, vaak vorst, afgewisseld door een korte periode van dooi. Op oudejaar stond de thermometer overdag op -10° en werd Friesland geteisterd door sneeuwstormen, een voorproefje van wat de winter nog in petto had.

Samenvattend: een middelmatig voorjaar, een te koude zomer en begin van de herfst, de rest ervan goed tot fraai.

Van de inheemse dagvlinders kan het volgende vermeld worden. Enkele exemplaren van *Papilio machaon* Linnaeus werden gezien te Ubach over Worms, Montfort en Melick. Van de Pieriden was vooral de tweede generatie van *Artogeia rapae* (Linnaeus) gewoon. Op 15 september vlogen in het Harderbos (Flevoland) op een pas ingeplant perceel met veel bloeiende planten duizenden witjes, vooral *A. rapae* (L. Bonhof, Nunspeet), ongetwijfeld vertegenwoordigers van een derde generatie. Op 17.IX verscheen 's avonds een exemplaar op het laken te Brielle (P. J. Rooij). Te Ouddorp waren de rupsen zowel van *rapae* als van *Pieris brassicae* (Linnaeus) talrijk op Oostindische kers (W. Grinwis). Te Rotterdam-Zuid werden op 13 oktober nog enkele exemplaren van een vierde generatie (waarbij een vers ♀) en een paar van *Artogeia napi* (Linnaeus) gezien (R. Vis). *Pieris brassicae* (Linnaeus) was in augustus in de omgeving van Amsterdam gewoner dan in jaren het geval geweest was. *Anthocharis cardamines* (Linnaeus) werd gezien in het park van het kasteel Haarzuilens (Vleuten), het Kasteelbos te Harmelen en te Oud-Amelisweerd (A. de Wijs te Breukelen).

Wat de Nymphaliden betreft, van *Nymphalis polychloros* (Linnaeus) werd 25.V een exemplaar

gezien tussen Gronsveld en Cadier (D. Vestergaard). *Inachis io* (Linnaeus) was in de eerste helft van augustus op veel plaatsen gewoon, vooral op *Buddleja* (o.a. te Workum, Amsterdam, Amstelveen, Sittard). Nog op 10.X zag C. Zonneveld een Dagpauwoog op Aster bij Amsterdam. Ook H. Penners zag de vlinder nog in oktober te Sittard. Er moet zich dus een (kleine) tweede generatie ontwikkeld hebben. *Aglais urticae* (Linnaeus) was over het algemeen spaarzaam aanwezig, ook in VIII en IX, altijd de beste maanden voor de soort. Maar in het zojuist genoemde Harderbos vloog de vlinder bij tientallen. Te Ulicoten (N.-B.) vloog de Kleine vos weinig, maar werd gewoon in de tweede helft van september (H. van der Werf). En op 29.VIII telde Penners te Sittard op *Buddleja* ongeveer 30 exemplaren. Er waren dus, als vrijwel altijd, plaatselijk grote verschillen. *Araschnia levana* (Linnaeus) werd gezien bij Almere in Zuidelijk Flevoland (J. B. Otten), op diverse plaatsen langs de Overijsselse Vecht, zowel rupsen als vlinders (A. Goutbeek), op 13.VIII te Arnhem (mej. K. Witvoet), te Drempt heel goed in de najaarsgeneratie (Ch. Naves), veelvuldig te Winterswijk, zowel rupsen als vlinders, in VIII en IX (W. Poppe), aan de rand van Coevorden (P. de Heus), in VIII en IX te Oosterwolde (A. van Randen), vrij veel vlinders van beide generaties te Diever, Havelte, Nijeveen en Steenwijk (J. J. van Oort). J. Pöschkens vond *levana* evenwel zeer schaars in het zuiden van Limburg.

Van de Lycaeniden is vooral vermeldenswaard dat *Gentiana pneumonanthe* L., die uitbundig bloeide in de omgeving van Raalte, dicht bezet was met eieren van *Maculineaalcon* (Denis & Schiffermüller). *Celastrina argiolus* (Linnaeus) was te Diever talrijker dan in andere jaren, de tweede generatie was zelfs massaal aanwezig (J. J. van Oort). Van *Aricia agestis* (Denis & Schiffermüller) en *Polyommatus icarus* (Rottemburg) vlogen op 7.X nog exemplaren in de Amsterdamse waterleidingduinen, stellig behorend tot een derde generatie. Ook de derde generatie van *Lycaena phlaeas* (Linnaeus) vloog goed met een maximum in de derde week van september.

Van de Satyriden is alleen te vermelden dat ook *Coenonympha pamphilus* (Linnaeus) nog laat vloog. Het laatste exemplaar werd op de Amsterdamse ringdijk pas op 24.X gezien (al deze waarnemingen C. Zonneveld).

Van de Hesperiden vermeldde J. P. C. Boot dat *Thymelicus lineola* (Ochsenheimer), altijd al gewoon bij Haamstede, nu in groot aantal aanwezig was.

Nog een paar opmerkingen van medewerkers. *Saturnia pavonia* (Linnaeus) was in mei algemeen op de heidevelden van de Veluwe, terwijl *Aglia tau* (Linnaeus) ook bij bedekte lucht geregeld in de bossen van Gortel, Uddel en Niersen vloog (A. Veldhuyzen). *Euproctis chrysorrhoea* (Linnaeus) nam weer flink toe op Schouwen. Onder de straatlantaren bij zijn woning te Haamstede telde Boot op de morgen van 5.VIII de resten van minstens 21 exemplaren. Van *Phlogophora meticulosa* (Linnaeus) werd 27.II een rups gevonden op *Bellis perennis* L. Zij had toen een temperatuur van -10° getrotseeerd. Ze verpopte op 20.III en 4.IV verscheen de vlinder, terwijl 10.V de eerste in de vrije natuur werd aangetroffen (Ch. Naves). M. Franssen vond een vlinder te Nijmegen op 30.IV. In de herfst vloog *meticulosa* in bescheiden aantallen. De op heiden thuis horende *Xestia agathina* (Duponchel) was bij Heerde gewoon (J. Wolschrijn).

Terwijl het seizoen dus voor lang niet alle inheemse soorten ongunstig was, bleek dit voor de migranten wel het geval te zijn. Diverse medewerkers stuurden hun formulier in met de mededeling dat ze geen enkele migrant gezien hadden. Positieve gegevens werden toch nog van 93 personen ontvangen, waaruit het volgende overzicht samengesteld kon worden.

1. *Pontia daplidice* (Linnaeus). Op 15 augustus zag D. van Katwijk een exemplaar van deze rareiteit op *Buddleja* te Ermelo.

2. *Colias hyale* (Linnaeus). De enige melding was afkomstig van P. Vranken te Echt, die daar 14.VIII twee verse exemplaren waarnam. Slechtste seizoen sinds 1940.

3. *Colias croceus* (Fourcroy). Ook van deze vlinder maar één enkele waarneming: op 15.VII een afgevlagen exemplaar te Echt door dezelfde waarnemer. Eveneens slechtste seizoen sinds 1940.

4. *Vanessa atalante* (Linnaeus). Eerste waarneming op 4 april, zowel één te Susteren (H. Penners) als te Sittard (M. Delnoy). Daarna pas op 18 mei een *Atalanta* te Castricum (Br. F. Melkert), gevolgd door vier andere op 19, 26 en 28.V te Echt, Alkmaar en Middelharnis. In juni werd de vlinder van 16 verschillende data vermeld, maar in zeer kleine aantallen, de meeste dagen één

exemplaar, een paar keer drie of vier. Juli was nog veel slechter: slechts van zeven verschillende dagen kwamen meldingen binnen. Augustus werd eindelijk wat beter in zoverre dat de vlinder bijna alle dagen wel ergens werd gezien. Maar het hoogste dagtotaal was slechts 17 exemplaren (op 18.VIII) en dat was tegelijk het maximum van het hele seizoen! Op 6 en 8.IX konden telkens nog 16 *Atalanta's* geteld worden en op 15.IX zelfs 17, maar daarna bleven alle dagen beneden de tien. Oktober leverde natuurlijk ook weinig meer op. Laatste waarnemingen: 19.X te Loenen (Utr.) (A. de Wijs) en 23.X te Echt (P. Vranken). In totaal konden op één na alle waarnemers samen slechts 515 exemplaren noteren. Velen zag er geen enkele, ook ik niet. Een opvallende uitzondering vormt de telling van W. van Rooijen, die in de boomgaard te Oosthuizen op afvalfruit en *Buddleja* in totaal 231 *Atalanta's* telde, de meeste in september en oktober. Ze werden echter niet per dag vermeld, zodat ze niet in het bovenstaande overzicht verwerkt konden worden. Het jaartotaal wordt daardoor 746, het laagste dat tot dusver genoteerd is. Dat de zwakke zomergeratie zich nog voortgeplant heeft blijkt uit de vondst van een half volwassen rups op 2 september te Oosthuizen, die 10.X de vlinder leverde (S. de Boer).

5. *Cynthia cardui* (Linnaeus). Eerste waarneming op 5 mei te Echt. Bij hetzelfde dorp werden op 18 juni drie exemplaren gezien, gevolgd door nog één op 1 juli (alle P. Vranken). Diezelfde maand werden zes Distelvlinders op Schiermonnikoog gezien (J. de Mik), te Zwartsluis en in Noord-Holland (Laren, Alkmaar, Callantsoog). Ook bij deze soort dus een zwakke immigratie. Des te opvallender was het voorkomen in augustus. Toen werd *cardui* op practisch alle dagen gezien, niet zelden in redelijke aantallen, vooral in het oosten van het land. Op 21.VIII telde J. Minnema te Apeldoorn 16 exemplaren en mej. K. Witvoet te Arnhem 12. Samen met andere waarnemingen leverde dat een totaal van 49 op, overigens het record voor dit seizoen. In de herfst ontwikkelde zich nog een kleine tweede generatie, die tot in november gezien werd. Laatste waarnemingen: 24.X een afgevlagen vlinder te Echt en 2 november de laatste te Bathmen (G. Flint).

Het totaal aantal waarnemingen bedroeg 156, wel zeer matig, maar 1960 en 1961 waren nog slechter.

6. *Issoria lathonia* (Linnaeus). Buiten het duingebied werd alleen een exemplaar gezien te Oosthuizen op *Centranthus ruber* (L.) DC. (Rode spoorbloem) op 20 juni (W. van Rooijen). In de duinen werden op 29 april 12 stuks bij Vogelenzang geteld (C. Zonneveld), gevolgd door drie de volgende dag te Noordwijk (A. Elferink). De vlinder moet toen dus al enige dagen aanwezig geweest zijn. Ook in mei en begin juni heeft hij plaatselijk zeer behoorlijk gevlogen. Br. F. Melkert telde in de duinen bij Egmond-Binnen op 1.VI niet minder dan 30 reeds afgevlagen exemplaren. In de loop van juli verscheen een nieuwe generatie, die vooral in augustus regelmatig gezien werd, bv. op 24.VIII 23 meest verse exemplaren bij Egmond-Binnen. In september en begin oktober waren naast afgevlagen ook enkele verse exemplaren aanwezig, zodat zich waarschijnlijk toch weer drie generaties ontwikkeld hebben, al was de laatste dan erg klein. Laatste waarneming: 12 oktober twee te Egmond-Binnen. Totaal aantal uit het duingebied gemelde exemplaren: 273.

7. *Acherontia atropos* (Linnaeus). Eind juni werd de heer J. Boot te Haamstede opgebeld door een kennis, die een landbouwbedrijf in de Flevopolder heeft. Deze vertelde dat hij twee maal een Doodshoofdvlinder op het verlichte raam gehad had. Overigens heeft niemand in 1978 iets van de vlinder gezien of gehoord.

(*Agrius convolvuli* (Linnaeus). Geen enkele waarneming in 1978. Dit was tot nog toe alleen in 1941 gebeurd!)

8. *Macroglossum stellatarum* (Linnaeus). Op 3 juni zag P. Vranken één te Echt, terwijl C. Zonneveld 10 augustus een tweede te Amsterdam op *Buddleja* zag. Het magerste resultaat sinds 1941!

9. *Agrotis ipsilon* (Hufnagel). Eerste exemplaar op 17 juni te Echt, daarna op vier data in juli en één in augustus, steeds in zeer kleine aantallen. Ook de in Nederland geboren generatie was bijzonder zwak. In september meldingen op zeven data, telkens slechts één vlinder. In oktober iets beter: tien data, maar slechts één maal vier exemplaren. Tenslotte nog telkens één op 11 en 15 november te Stein (Pater A. Munsters). Het jaartotaal bedroeg niet meer dan 37, het laagste aantal dat tot nog toe genoteerd werd.

10. *Peridroma saucia* (Hübner). Op 7 en 9 oktober werd telkens één exemplaar in de lichtval te Oosthuizen aangetroffen (W. van Rooijen), terwijl een derde, mooi vers, exemplaar op 27 oktober te Beusichem werd gevangen (M. Melchior).

11. *Mythimna vitellina* (Hübner). In de nacht van 11 op 12 oktober kwamen twee exemplaren van deze immigrant in de lichtval te Haamstede (J. Boot).

12. *Trichoplusia ni* (Hübner). Op 22 september werd een exemplaar van deze eveneens zeldzaam voorkomende migrant aangetroffen in de val te Stein (Pater A. Munsters).

13. *Macdunnoughia confusa* (Stephens). Enkele exemplaren van de eerste generatie werden tussen 24 mei en 20 juni uitsluitend in midden-Limburg gezien. De tweede generatie werd het eerst 24 juli te Stein waargenomen. Vooral in augustus ontbrak deze in het zuiden en midden van Limburg op bijna geen enkele dag. Bovendien werden ook exemplaren ervan op diverse plaatsen buiten de provincie genoteerd. Te Drempt werden zelfs in totaal negen vlinders geteld (Ch. Naves). Zonder onderbreking verscheen in september nog een kleine derde generatie, zoals duidelijk werd door het uitkomen van twee vlinders op 12.IX uit rupsen die op 10.VIII gevonden waren op *Artemisia vulgaris* L. (J. Post). Deze generatie vloog door tot half oktober. Laatste waarneming: 14.X te Nederweert (M. van der Donk). Ook deze generatie plantte zich nog voort; blijken de vondst van vijf jonge rupsen in september bij Maastricht, die hetzelfde jaar binenshuis twee vlinders leverden (K. Alders). Ook deze rupsen leefden op *Artemisia vulgaris*. Het jaartotaal bedroeg 161, wel belangrijk minder dan in 1977, maar voor een seizoen als dit een uitstekend resultaat.

Vindplaatsen. Lbg.: Maastricht, Klimmen, Kunderberg, Ubach over Worms, Stein, Sittard, Echt, Melick, Maasbracht, Thorn, Nederweert, Heythuysen, Steyl, Venlo, Belfeld, Reuver. N.B.: Asten. Z.H.: Berkel en Rodenrijs. Gld.: Wageningen, Drempt, Winterswijk. Ov.: Abdij Si-on. Dr.: Diever.

14. *Autographa gamma* (Linnaeus). Eerste waarnemingen pas op 30 april, toen zowel te Echt als te Melissant een exemplaar werd gezien. In mei slechts op 10 verschillende dagen, meest één, soms twee exemplaren. Maar vanaf 27.V werd de vlinder op praktisch alle dagen genoteerd, hoewel de totalen meest beneden de tien bleven. Uitzonderingen waren 20 op 5.VI te Melissant en 30 op 18.VI te Echt. Hetzelfde geldt voor juli. Pas tegen het eind ervan trad enige verbetering in (38 op 30.VII, 33 op 3.VIII). De tweede decade van augustus en het begin van september waren het beste van het hele seizoen (156 op 20.VIII, 204 op 22.VIII). Daarna volgde een scherpe daling met veel dagen die minder dan 10 meldingen opleverden. Opvallend was een kort herstel in de periode van 7-13 oktober, vermoedelijk te danken aan het uitkomen van een nieuwe generatie. Poppen die op diverse plaatsen gevonden waren, kwamen namelijk juist in deze periode uit. Dat het nakomelingen van de eerste in Nederland geboren generatie waren is niet waarschijnlijk, omdat de wijfjes daarvan als regel steriel zijn. Aannemelijker is dat ze afstamden van laat gearriveerde migranten.

Laatste waarnemingen: 17.XI op SierTABak (*Nicotiana sylvestris* Spegazz.) te Egmond-Binnen en 18.XI op de vanglamp te Brielle. Totaal aantal waarnemingen 3400, het laagste tot nu toe genoteerde.

15. *Nomophila noctuelle* (Denis & Schiffermüller). Alleen op 13 oktober werd een exemplaar in de val te Melissant aangetroffen.

16. *Plutella xylostella* (Linnaeus). Eerste waarneming: 3 mei een exemplaar te Epen (J. Kuchlein), daarna nog gezien op zes data in deze maand, bijna steeds in één of twee exemplaren. In juni slechts van vier data vermeld, drie daarvan met even lage aantallen, maar op 5.VI werden er 75 aangetroffen in de val te Melissant, blijkbaar behorend tot een kleine migratiegolf. In juli slechts notities van vier data, alŕ met lage totalen. In augustus iets beter: 8 data met als hoogste aantallen 15 op de 12de en de 18de. In september weer gegevens van slechts zes data met als hoogste aantal negen op de 13de. Oktober was duidelijk iets beter, acht data met 21 op 7.X te Thorn (Langohr).

Van 11-22.IX vond N. W. Elfferich te Rotterdam zes rupsen. Eén daarvan leverde op 2.X de vlinder, de andere waren geparasiteerd. Het totaal aantal genoteerde exemplaren bedroeg maar 196.

Tenslotte nog enkele gegevens van een paar ex-migranten.

Mythimna albipuncta (Denis & Schiffermüller). Van de eerste generatie werd geen enkel exemplaar gezien, hoewel die waarschijnlijk in bescheiden aantal aanwezig geweest zal zijn. De tweede werd alleen in Limburg waargenomen van 12.VIII-19.X met een maximum van 22 op 26.IX. In totaal werden 128 exemplaren gemeld, waarvan 90 van Stein! De vindplaatsen waren: Stein, Melick, Vlodrop, Belfeld, Venlo, Heel en America.

Mythimna l-album (Linnaeus). Een min of meer aaneensluitende rij waarnemingen van 4.VI-11.VIII moet wel de vliegtijd van de eerste generatie geweest zijn, hoewel die dan laat geëindigd is. Gezien het feit dat bij deze soort het ei overwintert en de ontwikkeling van veel rupsen in dit vrij ongunstige seizoen traag verlopen moet zijn, is dit wel verklaarbaar. Een tweede vliegperiode duurde van 13 september tot en met 26 oktober. Op deze late datum werd nog een exemplaar te Stein aangetroffen. De aantallen waren klein. Vooral in de eerste generatie overheerste het aantal dagen met slechts één waargenomen vlinder sterk. Het jaartotaal bedroeg 51, belangrijk lager dan in de twee voorafgaande jaren.

Vindplaatsen. Lbg.: Melick, Leukerheide, Heythuisen, Mook. N.B.: Baarle-Nassau. Gdl.: Beusichem.

Hoplodrina ambigua (Denis & Schiffermüller). Zonder duidelijke onderbreking waargenomen van 4.VI (eerste te Nederweert) tot 5.X (laatste te Haamstede). Tot begin september waren de aantallen zeer klein, maar toen werd een plotselinge stijging in de dagtotalen zichtbaar. Dat was in hoofdzaak te danken aan vangsten in de val te Stein (20 op 4.IX, 56 op 7.IX, daarna weer veel minder). Zoals altijd werd de vlinder vooral in de zuidelijke helft van het land aangetroffen. Vindplaatsen waren: Lbg.: Stein, Maasbracht, Melick, Heel, Nederweert, Ospel, America, Reuver. Z.H.: Melissant, Brielle. Utr.: Rhenen. Gdl.: Beusichem, Arnhem, Niftrik. Ov.: Hengforden. In totaal werden 299 exemplaren geteld, veel minder dan de twee voorafgaande jaren, maar er zijn tal van jaren met belangrijk lagere aantallen.

Chrysodeixis chalcites (Esper). Ook in 1978 handhaafde de vlinder zich in het Westlandse kasengebied. Te Berkel en Rodenrijs werden van 8.VIII-17.IX in totaal 69 exemplaren op bloeiende *Buddleja* waargenomen (C. de Veld). Opvallend waren de vangsten op enkele plaatsen buiten dit gebied. Te Brielle kwam op 23.IX een verse *chalcites* op licht, gevolgd door twee exemplaren op 10.X, een vers en een afgevolgen (P. Rooij). Te Leidschendam werd eveneens op 24.IX een ♂ gevangen (Th. Blokland) en in de Hazenhoek (Amsterdamse waterleidingduinen, circa 2 km ten zuiden van Zandvoort) werd op 23.IX een exemplaar aangetroffen (I. Kaijadoo). Opvallend is het vrijwel samenvallen van de september-data, wat zou doen denken aan een kleine migratie. (Nagekomen mededeling: op 23.IX werd ook een exemplaar te Blijswijk gevangen (J. van Vuure).)

Van *Tortrix viridana* Linnaeus, die in sommige jaren ver buiten het normale woongebied wordt waargenomen, werd alleen een exemplaar vermeld, dat 12.VIII te Brielle op licht werd gevangen.

Voor zover ik weet is uit Nederland nog nooit een trek van hommels vermeld. Op 18 juni werd die door R. Vis waargenomen op het strand van Oostvoorne (*Bombus silvestris* (Linnaeus) of *B. lucorum* (Linnaeus)?) met een frequentie van ± 30 per vijf minuten over het hele strand. Gedurende het verblijf aldaar (ongeveer 45 minuten) ging de trek met dezelfde intensiteit door.

Het is zonder meer duidelijk, dat het seizoen-1978 voor de migrerende Lepidoptera ongunstig was. De zwakke immigratie, bovendien naar een gebied met ongunstig zomerweer, maakte dat voor diverse soorten laagterecords genoteerd moesten worden. Op de Britse eilanden is in oktober en november een opvallend sterke immigratie waargenomen (zie R. F. Bretherton & J. M. Chalmers-Hunt, 1979). In Nederland is daarvan maar weinig te merken geweest. De enige aanwijzingen ervoor zijn de paar vangsten van *Peridroma saucia*, *Mythimna vitellina* en *Nomophila noctuella*.

SUMMARY

In the report on migrating Lepidoptera in the Netherlands in 1978 the following particulars are mentioned.

1. *Pontia daplidice* (Linnaeus). One specimen on *Buddleja* on 15th August.

2. *Colias hyale* (Linnaeus). Only two specimens in the south of Dutch Limburg on 14th August.
3. *Colias croceus* (Fourcroy). One specimen in the same place on 15th July.
4. *Vanessa atalanta* (Linnaeus). One on 4th April, a few in May, sporadic in June and July, more specimens in August (but highest daily total only 19!), rapidly diminishing after mid September. Last observation 19th October. Total: 746, the lowest ever recorded.
5. *Cynthia cardui* (Linnaeus). First on 5th May, then three in June followed by seven in July. But in August observed on most days. A small second generation in autumn. Last on 24th October. Total number 156.
6. *Issoria lathonia* (Linnaeus). Only one specimen outside the dune area. In that area present from the end of April till about mid October in presumably three generations.
7. *Acherontia atropos* (Linnaeus). Only two specimens. (*Agrius convolvuli* (Linnaeus). No observations!).
8. *Macroglossum stellatarum* (Linnaeus). Only two specimens.
9. *Agrotis ipsilon* (Hufnagel). First on 17th June, a few in July and August. In September and October very mediocre. Last on 15th November. Total number: 37.
10. *Peridroma saucia* (Hübner). Three specimens in October.
11. *Mythimna vitellina* (Hübner). Two specimens in the night of 12-13th October.
12. *Trichoplusia ni* (Hübner). One on 22nd September in Dutch Limburg.
13. *Macdunnoughia confusa* (Stephens). A few specimens of the first generation in Dutch Limburg. The second generation flew from the end of July till mid October. Total number 161.
14. *Autographa gamma* (Linnaeus). First specimen only 30th April. Rare till the end of July. Highest figures in the second and the beginning of the third decades of August. Then a sharp decline followed by a short recovery in the second week of October. After that the moth became very rare, although it was seen on most days. Last observations 17th and 18th November. Total number 3400, the lowest so far observed.
15. *Nomophila noctuella* (Denis & Schiffermüller). Only one specimen on 13th October.
16. *Plutella xylostella* (Linnaeus). First on 3rd May followed by a few specimens in the same month. Very erratic and rare in June and July (but in one locality 75 on 5th June, clearly a small immigration). In the rest of the season as a rule in very low figures. Last observation 28th October. Total number 196.

The meagre results of 1978 are no doubt caused by the low immigration during the spring and the unfavourable weather of the summer. The strong autumn immigration observed in the British Isles was only very feebly represented in the Netherlands.

LITERATUUR

Bretherton, R. F. & J. M. Chalmers-Hunt, 1978. The immigration of Lepidoptera to the British Isles in 1978. — *Entomologist's Rec. J. Var.* 91: 81-91, pl. II, III.

Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam.

VERZOEK OM MEDEWERKING. Onze grootste kever, het vliegend hert (*Lucanus cervus* (Linnaeus)), is één van de twee bij de Natuurbeschermingswet beschermde insectensoorten (de andere is de grote vuurvliinder, *Lycaena dispar* (Haworth)). Hoe vreemd 't ook mag klinken: over het voorkomen van het vliegend hert, en meer in 't bijzonder over de handhaving van populaties in Nederland, weten we erg weinig. Veel van het geschrevene in de populaire literatuur berust op herhaling van oude gegevens. J. Krikken & H. C. Pijpers zijn bezig de bestaande gegevens samen te vatten en aan te vullen met nieuwe. Dit geschiedt in overleg met de Commissie voor Inventarisatie en Natuurbescherming van de Nederlandse Entomologische Vereniging. Zij willen graag gegevens hebben over Nederlandse waarnemingen: vindplaatsen, jaren, vliegtijden, aantallen, milieu, e.d. De details van de vindplaatsen worden niet gepubliceerd, wel het voorkomen in de bekende 10 × 10 km-hokken (VTM-grid van het EIS). Desgewenst zal de informatie vertrouwelijk worden behandeld. Help mee om de legendes over het vliegend hert te vervangen door feiten. Adres:

J. Krikken, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Postbus 9517, 2300 RA Leiden.